

HERODOTUS, HISTORIES, 1.29–30

31. [1] ὡς δὲ τὰ
κατὰ τὸν Τέλλον
προετρέψατο ὁ Σόλων
τὸν Κροῖσον εἶπας
πολλά τε καὶ ὀλβία,
ἐπειρώτα τίνα δεύτερον
μετ' ἐκεῖνον ἴδοι,
δοκέων πάγχυ
δευτερεῖα γῶν οἴσασθαι.

ὁ δ' εἶπε
«Κλέοβίν τε καὶ Βίτωννα.

[2] τούτοισι γὰρ ἐοῦσι γένος Ἀργεῖοισι
βίος τε ἀρκέων ὑπῆν,
καὶ πρὸς τούτῳ
ῥώμη σώματος τοιήδε·
ἀεθλοφόροι τε ἀμφοτέρω ὁμοίως ἦσαν,
καὶ δὴ καὶ
λέγεται ὅδε ὁ λόγος.

ἐούσης ὀρτῆς τῇ Ἥρῃ
τοῖσι Ἀργεῖοισι ἔδεε
πάντως τὴν μητέρα αὐτῶν
ζεύγει κομισθῆναι
ἐς τὸ ἱρόν,
οἱ δὲ σφι βόες
ἐκ τοῦ ἀγροῦ
οὐ παρεγίνοντο
ἐν ὥρῃ·
ἐκκλητιόμενοι δὲ τῇ ὥρῃ
οἱ νεηνῖαι ὑποδύντες
αὐτοὶ
ὑπὸ τὴν ζεύγλην
εἶλκον τὴν ἄμαξαν,
ἐπὶ τῆς ἀμάξης δὲ
σφι ὠχέετο ἡ μήτηρ·
σταδίους δὲ πέντε καὶ τεσσαράκοντα
διακομίσαντες

ἀπίκοντο
ἐς τὸ ἱρόν.

[3] ταῦτα δὲ σφι ποιήσασι
καὶ ὀφθεῖσι
ὑπὸ τῆς πανηγύριος
τελευτῆ τοῦ βίου
ἀρίστη ἐπεγένετο,

διέδεξέ τε ἐν τούτοισι ὁ θεὸς
ὡς ἄμεινον εἶη
ἀνθρώπῳ τεθνάναι
μᾶλλον ἢ ζῶειν.

Ἀργεῖοι μὲν γὰρ περιστάντες
ἐμακάριζον τῶν νεηνιέων τὴν ῥώμην,
αἱ δὲ Ἀργεῖαι
τὴν μητέρα αὐτῶν,
οἴων τέκνων ἐκύρησε·

[4] ἡ δὲ μήτηρ
περιχαρῆς ἐοῦσα
τῷ τε ἔργῳ
καὶ τῇ φήμῃ,
σταῖσα
ἀντίον τοῦ ἀγάλματος
εὔχετο Κλέοβι τε καὶ Βίτωνι
τοῖσι ἐωυτῆς τέκνοισι,
οἳ μιν ἐτίμησαν μέγας,
τὴν θεὸν δοῦναι
τὸ ἀνθρώπῳ τυχεῖν
ἄριστον ἐστί.

[5] μετὰ ταύτην δὲ τὴν εὐχήν
ὡς ἔθυσαν τε καὶ εὐωχῆθησαν,
κατακοιμηθέντες
ἐν αὐτῷ τῷ ἱρῷ
οἱ νεηνῖαι οὐκέτι ἀνέστησαν
ἀλλ' ἐν τέλει τούτῳ ἔσχοντο.

Ἀργεῖοι δὲ σφέων εἰκόνας ποιησάμενοι
ἀνέθεσαν
ἐς Δελφοὺς
ὡς ἀριστῶν γενομένων.»

32. [1] Σόλων μὲν δὴ
εὐδαιμονίης δευτερεῖα
ἔνεμε τούτοισι,
Κροῖσος δὲ σπερχθεῖς
εἶπε
«ὦ ξεῖνε Ἀθηναῖε,
ἡ δ' ἡμετέρη εὐδαιμονίη
οὔτω τοι ἀπέρριπται
ἐς τὸ μηδὲν
ὥστε οὐδὲ
ἰδιωτέων ἀνδρῶν ἀξίους ἡμέας
ἐποίησας.»

ὁ δὲ εἶπε
«ὦ Κροῖσε,
ἐπιστάμενόν με
τὸ θεῖον πᾶν
ἐὸν φθονερόν τε καὶ ταραχῶδες
ἐπειρωτᾶς
ἀνθρωπήων πρηγμάτων πέρι.

[2] ἐν γὰρ τῷ μακρῷ χρόνῳ
πολλὰ μὲν ἐστὶ ἰδεῖν
τὰ μὴ τις ἐθέλει,
πολλὰ δὲ καὶ παθεῖν.

ἐς γὰρ ἑβδομήκοντα ἔτεα
οὔρον τῆς ζόης
ἀνθρώπῳ προτίθημι.

[3] οὔτοι ἐόντες ἐνιαυτοὶ ἑβδομήκοντα
παρέχονται ἡμέρας διηκοσίας καὶ
πεντακισχιλίας καὶ δισμυρίας,
ἐμβολίμου μηνὸς μὴ γινομένου·
εἰ δὲ δὴ ἐθελήσει
τοὔτερον τῶν ἐτέων
μηνὶ μακρότερον γίνεσθαι,
ἵνα δὴ αἱ ὥραι συμβαίνωσι
παραγινόμεναι
ἐς τὸ δέον,
μῆνες μὲν
παρὰ τὰ ἑβδομήκοντα ἔτεα
οἱ ἐμβόλιμοι γίνονται
τριήκοντα πέντε,
ἡμέραι δὲ
ἐκ τῶν μηνῶν τούτων
χίλια πεντήκοντα.

[4] τουτέων τῶν ἀπασέων ἡμερέων
τῶν ἐς τὰ ἑβδομήκοντα ἔτεα,
ἑουσέων πεντήκοντα καὶ διηκοσιέων καὶ
ἑξακισχιλιέων καὶ δισμυριέων,
ἢ ἐτέρη αὐτέων
τῇ ἐτέρῃ ἡμέρῃ
τὸ παράπαν οὐδὲν
ὅμοιον προσάγει πρῆγμα.

οὔτω ὦν Κροῖσε
πᾶν ἐστὶ
ἀνθρώπος συμφορῆ.

[5] ἐμοὶ δὲ σὺ

καὶ πλουτέειν μέγα
φαίνεαι
καὶ βασιλεὺς πολλῶν εἶναι ἀνθρώπων·
ἐκεῖνο δὲ τὸ εἶρέο με,
οὔκω σε ἐγὼ λέγω,
πρὶν τελευτήσαντα καλῶς
τὸν αἰῶνα πύθωμαι.

οὐ γάρ τι
ὁ μέγα πλούσιος
μᾶλλον τοῦ ἐπ' ἡμέρην ἔχοντος
ὀλβιώτερος ἐστί,
εἰ μὴ οἱ τύχη
ἐπίσποιτο πάντα καλὰ ἔχοντα
εὖ τελευτῆσαι τὸν βίον.

πολλοὶ μὲν γὰρ ζάπλουτοι ἀνθρώπων
ἀνόλβιοι εἰσὶ,
πολλοὶ δὲ μετρίως ἔχοντες
βίου εὐτυχέες.

[6] ὁ μὲν δὴ μέγα πλούσιος
ἀνόλβιος δὲ δυοῖσι προέχει
τοῦ εὐτυχέος μῦνον,
οὔτος δὲ τοῦ πλουσίου καὶ ἀνόλβου
πολλοῖσι·
ὁ μὲν ἐπιθυμίην ἐκτελέσει
καὶ ἄτην μεγάλην προσπεσοῦσαν
ἐνεῖκαι δυνατώτερος,
ὁ δὲ τοῖσιδε προέχει ἐκείνου·
ἄτην μὲν καὶ ἐπιθυμίην
οὐκ ὁμοίως δυνατὸς ἐκείνω ἐνεῖκαι,
ταῦτα δὲ ἢ εὐτυχίῃ
οἱ ἀπερύκει,
ἄπηρος δὲ ἐστί,
ἄνουσος, ἀπαθῆς κακῶν, εὐπαις, εὐειδής.

[7] εἰ δὲ πρὸς τούτοις
ἔτι τελευτήσῃ
τὸν βίον εὖ,
οὔτος ἐκεῖνος
τὸν σὺ ζητέεις,
ὁ ὀλβιος κεκλῆσθαι
ἄξιος ἐστί·
πρὶν δ' ἂν τελευτήσῃ,
ἐπισχεῖν,
μηδὲ καλέειν κω ὀλβιον
ἀλλ' εὐτυχέα.

[8] τὰ πάντα μὲν νυν
ταῦτα συλλαβεῖν
ἄνθρωπον ἔοντα
ἀδύνατον ἐστί,
ὥσπερ χωρῆ οὐδεμία
καταρκέει πάντα ἐωυτῆ παρέχουσα,
ἀλλὰ ἄλλο μὲν
ἔχει ἐτέρου δὲ ἐπιδέεται·
ἢ δὲ ἂν τὰ πλεῖστα ἔχη,
αὕτη ἀρίστη.

ὥς δὲ καὶ ἀνθρώπου σῶμα
ἐν οὐδὲν αὐτάρκες ἐστί·
τὸ μὲν γὰρ ἔχει,
ἄλλου δὲ ἐνδεδῆς ἐστί·

[9] ὅς δ' ἂν αὐτῶν πλεῖστα ἔχων
διατελέη καὶ
ἔπειτα τελευτήσῃ εὐχαρίστως τὸν βίον,
οὗτος παρ' ἐμοὶ
τὸ οὔνομα τοῦτο
ὦ βασιλεῦ
δίκαιος ἐστί φέρεσθαι.

σκοπέειν δὲ χρῆ
παντὸς χρήματος τὴν τελευτήν,
κῆ ἀποβήσεται·
πολλοῖσι γὰρ δὴ ὑποδέξας ὄλβον
ὁ θεὸς προρρίζους ἀνέτρεψε.»

33. [1] ταῦτα λέγων τῷ Κροίσῳ
οὔ κως οὔτε ἐχαρίζετο,
οὔτε λόγου μιν ποιησάμενος οὐδενὸς
ἀποπέμπεται,
κάρτα δόξας ἀμαθέα εἶναι,
ὅς τὰ παρεόντα ἀγαθὰ μετεῖς
τὴν τελευτήν παντὸς χρήματος
ὄρᾱν ἐκέλευε.

34. [1] μετὰ δὲ Σόλωνα οἰχόμενον
ἔλαβέ ἐκ θεοῦ
νέμεσις μεγάλη Κροῖσον,
ὡς εἰκάσαι,
ὅτι ἐνόμισε
ἐωυτὸν εἶναι
ἀνθρώπων ἀπάντων ὀλβιώτατον.

αὐτίκα δὲ οἱ εὔδοντι
ἐπέστη ὄνειρος,

ὅς οἱ τὴν ἀληθείην ἔφαινε
τῶν μελλόντων γενέσθαι κακῶν
κατὰ τὸν παῖδα.

[2] ἦσαν δὲ τῷ Κροίσῳ δύο παῖδες,
τῶν οὔτερος μὲν διέφθαρτο,
ἦν γὰρ δὴ κωφός,
ὁ δὲ ἕτερος
τῶν ἡλικῶν μακρῷ τὰ πάντα πρῶτος·
οὔνομα δὲ οἱ ἦν Ἄτυς.
τοῦτον δὴ ὦν
τὸν Ἄτυν σημαίνει
τῷ Κροίσῳ ὁ ὄνειρος,
ὡς ἀπολέει μιν
αἰχμῇ σιδηρῆ βληθέντα.